

(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

पंजाब राज्य आणि इतर आणि

विरुद्ध

कृष्ण निवास

१४ मार्च १९९७

[न्यायमूर्ती के. रामास्वामी आणि न्यायमूर्ती जी. टी. नानावटी]

सेवा कायदा:

विभागीय कार्यवाही-कर्मचारी कलम ३०२ आयपीसी अन्वये दोषी ठरवला गेला आणि जन्मठेपेची शिक्षा झाली- त्याच्याविरुद्ध सुरू करण्यात आलेल्या विभागीय कार्यवाही आणि त्याला सेवेतून काढून टाकण्यात आले - संपरीक्षा न्यायालयाचा निर्णयाविरुद्ध अपील केल्यावर, कलम ३०२ अन्वये दोषी ठरवून कलम ३२५ आयपीसी अन्वये एकामध्ये बदल करून कारावासाची शिक्षा १-१/२ वर्षे शिक्षा भोगल्यानंतर दोषीने विभागीय अपील दाखल केले आणि अपील प्राधिकरणाने सेवेतून काढण्याची शिक्षा कमी करून कमी वेतनश्रेणीत परत वेतनाचा लाभ न घेता पूर्ववत केली - कर्मचार्याने आदेश स्वीकारला आणि नंतर तो कर्तव्यात रुजू झाला. सेवेतून बडतर्फ करणे, पदावनती करून आणि त्याला परत वेतनाची परवानगी न देणे हे बेकायदेशीर असल्याचे घोषित करण्यासाठी दिवाणी दावा दाखल केला - संपरीक्षा न्यायालयाने तो दावा फेटाळला परंतु अपील न्यायालयाने खटला निकाली काढला आणि उच्च न्यायालयाने हुकूमनाम्याची पुष्टी केली- धरले, कर्मचार्याने स्वीकारले अपीलीय अधिकाऱ्यांचा आदेश आणि पदावर रुजू झाल्याने, नंतरच्या आदेशाला आव्हान देण्याचे त्याच यासाठी मोकळे नव्हते - त्याच्या वर्तनाने त्याने आदेशाची यथायोग्यता स्वीकारली आहे आणि

त्यावर कार्यवाही केली आहे - दिवाणी न्यायालयाने गुणवत्तेत जाऊन निर्णय घेतला नसता. अपीलीय न्यायालय आणि उच्च न्यायालयाच्या सरकारी आदेशाविरुद्धची प्रकरणे बाजूला ठेवली जातात आणि ट्रायल संपरीक्षा न्यायालयाच्या आदेशाची पुष्टी केली जाते. दिवाणी अपील न्यायाधिकरण: दिवाणी अपील क्रमांक - २२२२/१९९७

नियमित दुसरे अपील क्रमांक - २६६२/१९९५ मधील पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या दिनांक ०७. ०३. ९६ च्या निकाल आणि आदेशावरून

अपीलकर्त्यासाठी वकील एच. एम. सिंग आणि आर. एस. सूरी

प्रतिवादीसाठी चे वकील पी. एन. पुरी

न्यायालयाने पुढील आदेश दिला.

अनुमती दिली

आम्ही दोन्ही बाजूंच्या विद्वान वकिलांचे म्हणणे ऐकले.

पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयाने ७ मार्च १९९६ रोजी दुसऱ्या अपील क्र. २६६२/९५ मध्ये दिलेल्या निकालावरून विशेष अनुमती ने हे अपील करण्यात आले आहे.

कबूल केलेली तथ्ये अशी आहेत की प्रतिवादीवर आय. पी. सी. कलम ३०२ अंतर्गत गुन्ह्याचा आरोप ठेवण्यात आला होता. त्याला दोषी ठरवण्यात आले आणि जन्मठेपेची शिक्षा सुनावण्यात आली. त्यानंतर, राज्यघटनेच्या अनुच्छेद ३११ (२) अंतर्गत त्यांच्याविरुद्ध कारवाई सुरू करण्यात आली आणि त्यांना सेवेतून काढून टाकण्यात आले. आय. पी. सी. कलम ३० अंतर्गत त्याच्या दोषसिद्धीच्या विरोधात उच्च न्यायालयाने अपील करण्यास परवानगी दिली. आय. पी. सी. कलम ३२५ अंतर्गत आय. पी. सी. कलम ३०२ अंतर्गत दोषसिद्धीच्या शिक्षेत

सुधारणा करण्यात आली आणि त्याला १-१/२ वर्षासाठी कठोर कारावासाचे निर्देश देण्यात आले. तुरुंगवास भोगल्यानंतर प्रतिवादीने अपील प्राधिकरणासमोर अपील दाखल केले. अपील प्राधिकरणाने १ मार्च १९८९ रोजी आदेशाद्वारे सेवेतून काढून टाकण्याची शिक्षा कमी करून त्याने काढलेल्या वेतनाच्या कमी प्रमाणात केली आणि त्याला परत वेतनाचा हक्क नसल्याचे निर्देश दिले. प्रतिवादीने ते स्वीकारले आणि ५ जून १९८९ रोजी कर्तव्यावर रुजू झाले. त्यानंतर, त्याने घोषित करण्यासाठी दिवाणी खटला दाखल केला की त्याची सेवेतून हकालपट्टी आणि पद कमी करणे आणि त्याला वेतनाची थकबाकी भरण्याचा हक्क नाही हे निर्देश देखील बेकायदेशीर होते. संपरीक्षा न्यायालयाने हा खटला फेटाळला. अपील केल्यावर, अतिरिक्त जिल्हा न्यायाधीशांनी संपरीक्षा न्यायालयाचा निर्णय उलटवला आणि खटल्याचा निकाल दिला. दुसऱ्या याचिकेत उच्च न्यायालयाने याला दुजोरा दिला आहे. त्यामुळे विशेष अनुमतीने हे अपील केले.

प्रतिवादीच्या वकिलाने असा युक्तिवाद केला की ज्या गुन्ह्यासाठी त्याला आय. पी. सी. चे कलम ३२५ अंतर्गत शिक्षा सुनावण्यात आली होती, त्यात त्याच्या नैतिक अधःपतनाचा समावेश नाही आणि म्हणूनच, त्याच्या पगाराचे प्रमाण कमी करण्याची आणि परतावा नाकारण्याची शिक्षा ठोठावणे स्पष्टपणे बेकायदेशीर आहे आणि अपीलकर्त्यांना आदेशाला आव्हान देण्याचा अधिकार नाही. आम्हाला वादात कोणतेही तथ्य सापडत नाही. प्रतिवादीने अपील प्राधिकरणाचा आदेश स्वीकारला आणि ५ जून १९८९ रोजी या पदावर रुजू झाला, त्यानंतर तो आदेशाला आव्हान देण्यास तयार नव्हता. त्याच्या वर्तनाद्वारे त्याने आदेशाची शुद्धता स्वीकारली आणि नंतर त्यावर कारवाई केली. या परिस्थितीत, दिवाणी न्यायालयाने गुणवत्तेचा अभ्यास करून अपीलकर्त्यांविरुद्धच्या प्रकरणाचा निर्णय घेतला नसता.

त्यानुसार, याचिकेला परवानगी आहे. उच्च न्यायालय आणि अपील न्यायालयाचे आदेश बाजूला ठेवले जातात आणि संपरीक्षा न्यायालयाचे आदेश निश्चित केले जातात. खर्च बाबत कोणताही आदेश नाही.

आर. पी.

अपील मान्य करण्यात आले.

अस्वीकरण

या न्याय निर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकार असल्यास त्याच्या तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकर्ता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापरा करिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.